

IPLOS – Muligheter og begrensninger i statistikken

Fylkesmannskonferanse - Stavanger

8. april 2010

Strukturen i innlegget

- 1) IPLOS samlemål
- 2) Nasjonal statistikk – overføringsverdi til kommunene?
- 3) Lokale sumrapporter

IPLOS - samlemål

**De sytten
bistandsvariablene i IPLOS**

- Beslutninger i dagliglivet
- Sosial deltakelse
- Styre adferd
- Ivareta egen helse
- Alminnelig husarbeid
- Skaffe seg varer og tjenester
- Lage mat
- Personlig hygiene
- På- og avkledning
- Toalett
- Spise
- Hukommelse
- Kommunikasjon
- Bevege seg innendørs
- Bevege seg utendørs
- Syn
- Hørsel

**Delmålene i nåværende
samlemål**
Sosial fungering

- Beslutninger i dagliglivet
- Sosial deltakelse
- Styre adferd

Ivareta egen helse

- Ivareta egen helse

Husholdsfunksjoner

- Alminnelig husarbeid
- Skaffe seg varer og tjenester
- Lage mat

Egenomsorg

- Personlig hygiene
- På- og avkledning
- Toalett
- Spise

Kognitiv svikt

- Hukommelse
- Kommunikasjon

Nytt samlemål, per 4. mars 2010
Sosial fungering

- Beslutninger i dagliglivet
- Sosial deltakelse
- Styre adferd

Kognitiv svikt

- Hukommelse
- Kommunikasjon

Ivareta egen helse

- Ivareta egen helse

Husholdsfunksjoner

- Alminnelig husarbeid
- Skaffe seg varer og tjenester
- Lage mat

Egenomsorg

- Personlig hygiene
- På- og avkledning
- Toalett
- Spise
- Bevege seg innendørs
- Bevege seg utendørs

Samlemålet bygger på følgende skårinndeling

1. **UTGJØR INGEN PROBLEM/UTFORDRING** for søker/tjenestemottaker
 2. **IKKE BEHOV FOR BISTAND/ASSISTANSE.** Utfører/klarar selv (eventuelt med hjelpemidler), men har utfordringer eller endret standard. Endret standard vil si hvordan enkeltindividet utfører/klarar aktiviteten i forhold til tidligere.

 3. **MIDDELS BEHOV FOR BISTAND/ASSISTANSE.** Utfører/klarar deler av aktiviteten selv, men trenger personbistand til andre deler av aktiviteten. Bistandsyter kan eventuelt gå til og fra.
 4. **STORE BEHOV FOR BISTAND/ASSISTANSE.** Utfører/klarar deler selv, men med bistandsyter tilstede hele tiden. Bistandsyter er til stede for assistanse/tilrettelegging/veiledning.
 5. **FULLT BISTANDS-/ASSISTANSEBEHOV.** Behov for personbistand til alle aktivitetene.

 9. **IKKE RELEVANT.** Opplysningen er ikke relevant for å kartlegge ressurser og vurdere behov for personbistand. Det foreligger ikke bistands-/ assistansebehov på registreringstidspunktet og opplysningen er ikke relevant for en helhetlig vurdering
- Ikke behov for personbistand
- Behov for personbistand

Ønsket er å forenkle analyser

- Gjennom å lage et sammenfattende uttrykk/mål ut fra de 17 bistandsvariablene

Gjennomsnittlig bistandsbehov

131 mottakere av hjemmetjenester i en fiktiv sone i en fiktiv kommune

Bistandsvariablene	Verdiene på bistandsvariablene					Mottakere i alt	Gjennomsnitt
	1	2	3	4	5		
Alminnelig husarbeid	6	9	15	50	51	131	4,00
Skaffe seg varer og tjenester	10	12	12	38	59	131	3,95
Personlig hygiene	6	9	14	51	51	131	4,01
På- og avkledning	30	44	29	13	15	131	2,53
Toalett	24	45	25	24	13	131	2,67
Lage mat	30	44	29	13	15	131	2,53
Spise	44	30	19	23	15	131	2,50
Bevege seg innendørs	10	12	12	38	59	131	3,95
Bevege seg utendørs	30	24	29	13	35	131	2,99
Ivareta egen helse	10	12	12	38	59	131	3,95
Hukommelse	24	45	25	24	13	131	2,67
Kommunikasjon	24	45	25	24	13	131	2,67
Beslutninger i dagliglivet	24	45	25	24	13	131	2,67
Sosial deltakelse	44	30	19	23	15	131	2,50
Styre adferd	30	24	29	13	35	131	2,99
Syn	44	30	19	23	15	131	2,50
Hørsel	24	45	25	24	13	131	2,67
Sum	24	30	21	27	29	131	3,05

Beregningen ovenfor har følgende problemer:

- For høy presisjon
- Det er uvektet
- Avstanden mellom verdiene 1-5 er ikke-lineær og
 - Vi kjenner ikke avstandene

Gjennomsnittlig bistandsbehov

Bistandsvariablene	Verdiene på bistandsvariablene					Mottakere i alt	Gjennomsnitt
	1	2	3	4	5		
Alminnelig husarbeid	6	9	15	50	51	131	4.00
Skaffe seg varer og tjenester	10	12	12	38	59	131	3.95
Personlig hygiene	6	9	14	51	51	131	4.01
På- og avkleddning	30	44	29	13	15	131	2.53
Toalett	24	45	25	24	13	131	2.67
Lage mat	30	44	29	13	15	131	2.53
Spise	44	30	19	23	15	131	2.50
Bevege seg innendørs	10	12	12	38	59	131	3.95
Bevege seg utendørs	30	24	29	13	35	131	2.99
Ivareta egen helse	10	12	12	38	59	131	3.95
Hukommelse	24	45	25	24	13	131	2.67
Kommunikasjon	24	45	25	24	13	131	2.67
Beslutninger i dagliglivet	24	45	25	24	13	131	2.67
Sosial deltakelse	44	30	19	23	15	131	2.50
Styre adferd	30	24	29	13	35	131	2.99
Syn	44	30	19	23	15	131	2.50
Hørsel	24	45	25	24	13	131	2.67
Sum	24	30	21	27	29	131	3.05

IPLOS-samlemål i nasjonal statistikk

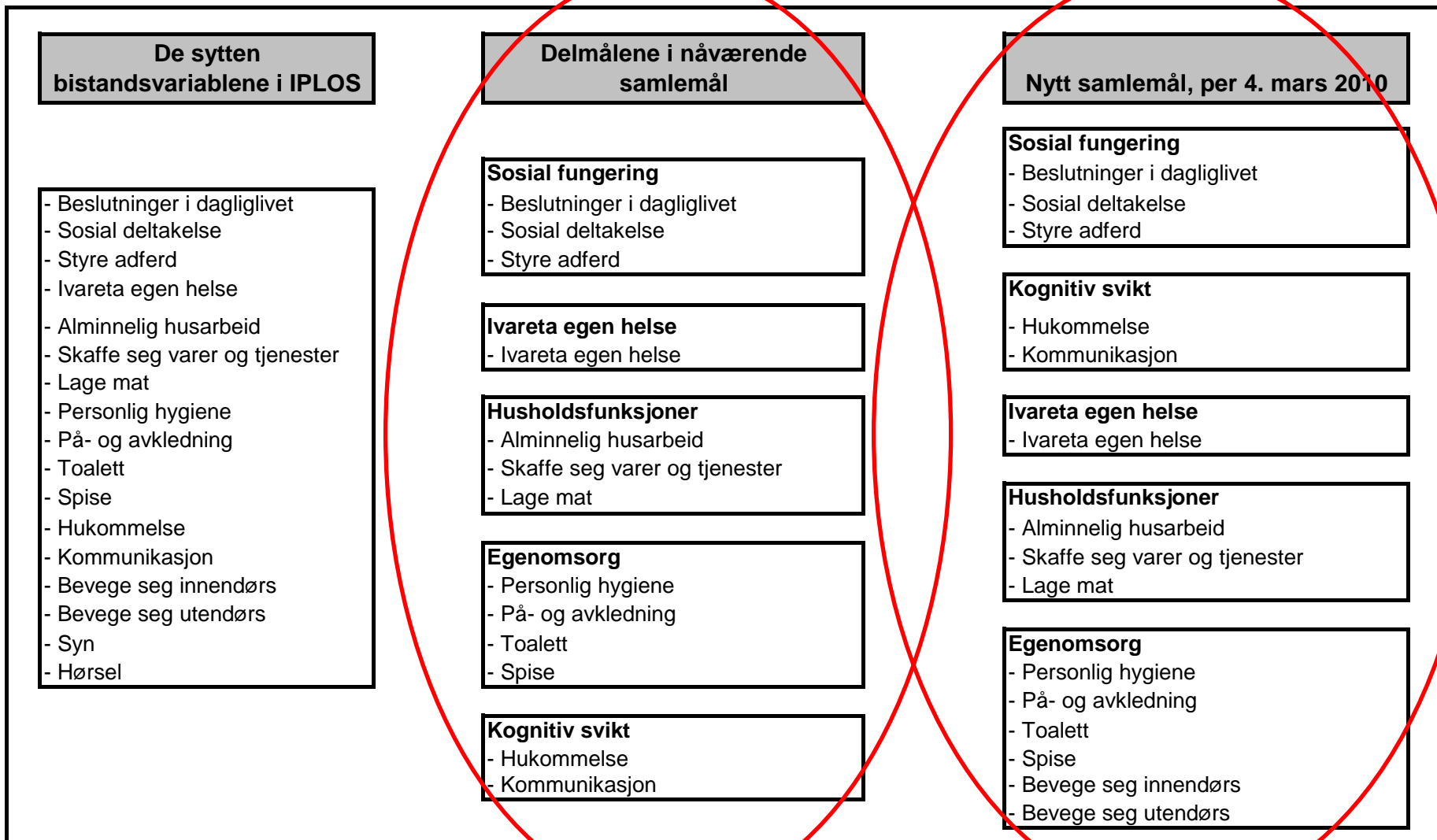
- Samlemålet i nasjonal statistikk er noe annet enn et vanlig gjennomsnitt

Samlemålets sluttprodukt er tre brede kategorier

Tabell 6. 5. Mottakere av pleie- og omsorgstjenester. Bistandsbehov og type tjeneste. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere	I alt	Prosent			Uoppgitt bistandsbehov
			Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	
I alt	260 604	100	41	28	19	12
Bare praktisk bistand	45 891	100	68	16	8	8
Bare hjemmesykepleie	62 460	100	51	29	6	14
Både hjemmesykepleie og praktisk bistand	58 842	100	34	46	18	2
Andre tjenester til hjemmeboende	51 351	100	44	17	7	32
Tidsbegrenset opphold i institusjon	7 836	100	17	40	35	7
Langtidsopphold i institusjon	34 224	100	4	22	73	2

Bistandsvariablene er vektet/ gruppert

Verdiene kan betraktes som **ordinale nivåer**: De kan rangeres

- Verdiene på bistanndsvariablene avspeiler tre grunnleggende nivåer:
 - 1. Skår 1-2 = mottar ikke bistand
 - 2. Skår 3 = mottar bistand deler av tiden
 - 3. Skår 4-5 = mottar bistand hele tiden
- Vi vet også at økningen i bistand er eksponentiell fra laveste til høyeste nivå

Sluttresultatet er et mønster som må forstås kvalitativt

	<i>Bistandsbehov</i>	<i>Mulige kombinasjoner på de fem delmålene</i>				
1	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	omfattende
2	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	middels
3	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	noe
4	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	middels	middels
5	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	middels	noe
6	Omfattende	omfattende	omfattende	middels	middels	middels
7	Omfattende	omfattende	omfattende	omfattende	noe	noe
8	Omfattende	omfattende	middels	middels	middels	middels
9	Omfattende	omfattende	omfattende	middels	middels	noe
10	Middels til stort	omfattende	omfattende	middels	noe	noe
11	Middels til stort	omfattende	middels	middels	middels	noe
12	Middels til stort	middels	middels	middels	middels	middels
13	Middels til stort	omfattende	omfattende	noe	noe	noe
14	Middels til stort	omfattende	middels	middels	noe	noe
15	Middels til stort	middels	middels	middels	middels	noe
16	Middels til stort	omfattende	middels	noe	noe	noe
17	Middels til stort	middels	middels	middels	noe	noe
18	Middels til stort	omfattende	noe	noe	noe	noe
19	Middels til stort	middels	middels	noe	noe	noe
20	Noe/ avgrenset	middels	noe	noe	noe	noe
21	Noe/ avgrenset	noe	noe	noe	noe	noe

Gjennomsnittlig timetall øker eksponentielt fra det laveste behovsnivået til det høyeste

Tabell 6.10. Gjennomsnittlig timer i uken til hjemmesykepleie og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistanndsbehov. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer i uken				
		I alt	Noe/avgrenset bistanndsbehov	Middels til stort bistanndsbehov	Omfattende bistanndsbehov	Uoppgitt bistanndsbehov
I alt	154 488	6,8	2,1	6,6	29,8	3,4
0-17 år	988	14,4	4,7	14,7	33,0	10,2
18-49 år	29 082	13,8	2,6	11,4	53,9	4,4
50-66 år	22 473	9,6	2,1	7,9	38,5	3,7
67-79 år	29 190	4,3	1,8	5,2	16,6	2,2
80-89 år	55 371	3,7	1,9	4,8	12,3	2,2
90 år og eldre	17 383	4,9	2,4	5,5	13,8	3,1
Uoppgitt alder	:	:	:	:	:	:

Samlemålet er laget for et statistisk formål

- Gir et fugleperspektiv på behov - sier noe om de store trekkene i behovsfordeling,
 - og er derfor ikke presis nok til ressurstildeling.
 - Det har relevans for større (robuste) grupper av tjenestemottakere
 - Gir ikke grunnlag for gjøre direkte slutninger om enkeltmottakere av tjenester og må aldri brukes slik (for eksempel enkeltvedtak)

Tabell 6.10. Gjennomsnittlig timer i uken til hjemmesykepleie og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistandsbehov. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer i uken				
		I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
I alt	154 488	6,8	2,1	6,6	29,8	3,4
0-17 år	988	14,4	4,7	14,7	33,0	10,2
18-49 år	29 082	13,8	2,6	11,4	53,9	4,4
50-66 år	22 473	9,6	2,1	7,9	38,5	3,7
67-79 år	29 190	4,3	1,8	5,2	16,6	2,2
80-89 år	55 371	3,7	1,9	4,8	12,3	2,2
90 år og eldre	17 383	4,9	2,4	5,5	13,8	3,1
Uoppgitt alder	:	:	:	:	:	:

OBS!

- Tabellen gir ikke grunnlag for å være for kategorisk.
- Vi kan bare si at de som ligger på det laveste nivået **i det store og det hele** mottar færre timer enn de som har et høyere bistandsnivå

Nasjonal statistikk (IPLOS)

- Pleie- og omsorgspublisering – månedsskiftet juni/juli
- SSB-notatet med IPLOS-statistikk
 - 2008: (http://www.ssb.no/emner/03/02/notat_200948/notat_200948.pdf)
- SSBs statistikkbank hvor det også er tall for regioner og de største kommunene
- Vil argumentere for at nasjonal statistikk har overføringsverdi til kommunene
- Anbefalt lesning:
 - 2008: http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00192/2008_IPLOS_192659a.doc
 - 2007: http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00074/IPLOS-statistikk_-_b_74169a.pdf

Fagnytt

IPLOS gir nye perspektiver på omsorgstjenesten

[03.09.2009 : Michael Kaurin] Statistikk fra IPLOS registeret gir nye muligheter for å framstille helheten i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten, og bidrar til å tegne et nytt bilde av hvordan disse tjenestene faktisk ser ut i dag.

– Pleie- og omsorgssektoren handler om mye mer enn eldreomsorg. Det er en sammensatt sektor som yter tjenester til mange ulike grupper av tjenestemottakere som etterspør differensierte tjenester. IPLOS er den viktigste årsaken til at vi nå har mulighet til å gi et mer nyansert og riktig bilde av sektoren, sier direktør Bjørn-Inge Larsen i Helsedirektoratet.

Han understreker noen tydelige trekk ved de siste årenes utvikling på sektoren.

Helsedirektøren sier blant annet:

- IPLOS vil blant annet hjelpe oss med å
 - Sikre gode og riktige tjenester
 - Planlegge for tilpassede tjenestetilbud og riktig kompetanse i forhold til behovene
 - Treffe de riktige beslutningene og gjøre de riktige prioriteringene for å møte de fremtidige utfordringene

Helsedirektøren sier videre:

- Den publiserte statistikken dokumenterer tydelig at de som har de største behovene også får mest tjenester
- IPLOS er den viktigste årsaken til at vi nå har mulighet til å gi et mer nyansert og riktig bilde av sektoren.

IPLOS-statistikken vil kunne bidra til følgende:

- være et hjelpemiddel til innsikt, men må brukes med nøkternhet
- alene gir ikke grunnlag for å trekke for bastante konklusjoner
- gir grunnlag til å stille spørsmål
- kan spore oss til å gå dypere inn i materialet og finne årsakene

Små kommuner vil ha spesielle statistiske utfordringer

Årsak: Få personer i statistikkgrunnlaget

- Kategorier under 5 personer ”prikkes” av personvern hensyn (jfr. merknad til Helseregisterloven)
- Tilfeldigheter/ enkelthendelser/ målfeil vil påvirke små tall
 - Tallene hopper opp og ned fra et år til neste.
 - De vil ofte være vanskelig/ umulig å tolke
- Hvis store kommuner bryter ned statistikken for mye, vil også de ha samme utfordring.

Er tjenestetilbudet riktig tilpasset tjenestemottakerne?

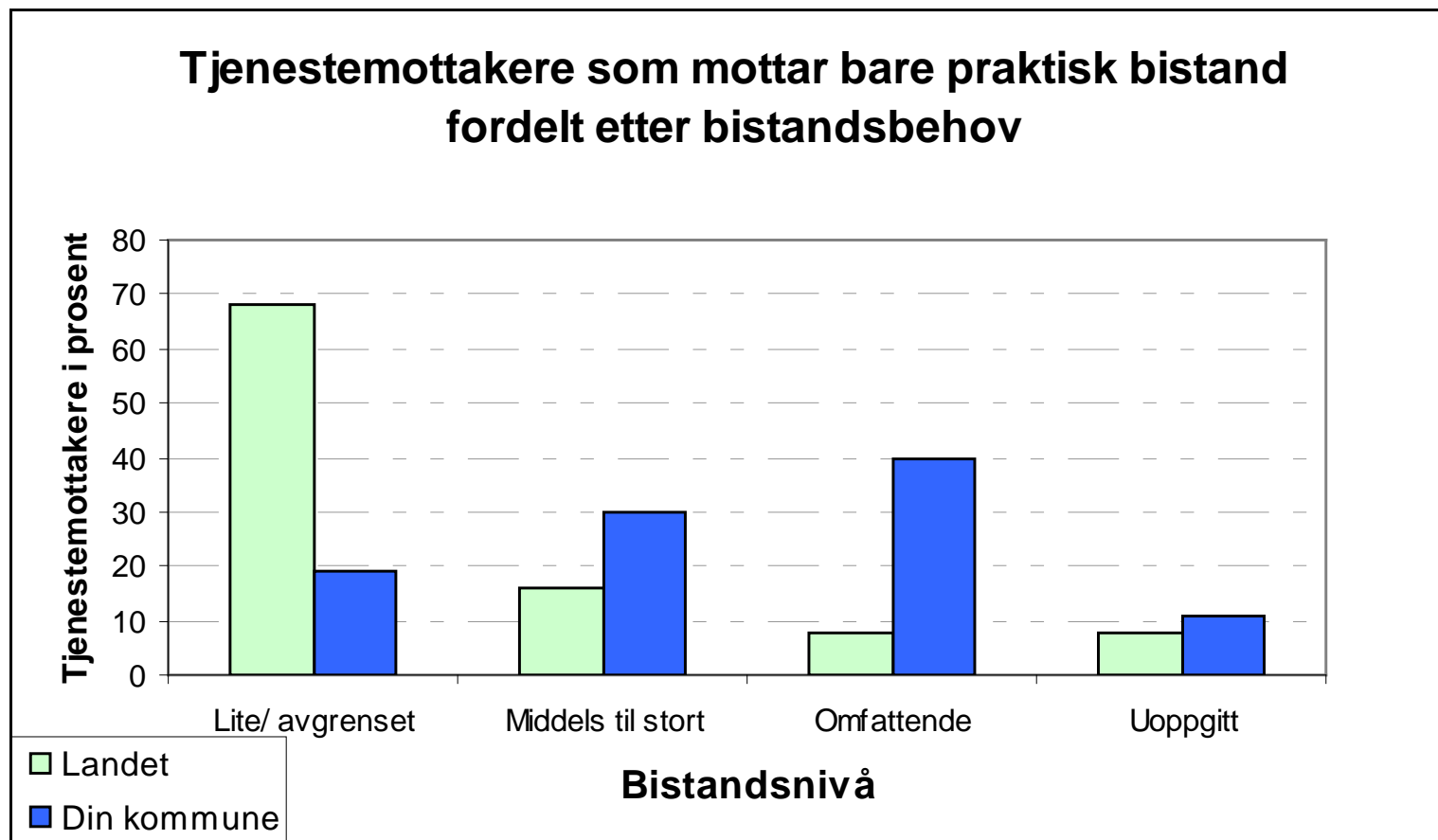
Tabell 6. 5. Mottakere av pleie- og omsorgstjenester. Bistandsbehov og type tjeneste. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere	I alt	Prosent			
			Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
I alt	260 604	100	41	28	19	12
Bare praktisk bistand	45 891	100	68	16	8	8
Bare hjemmesykepleie	62 460	100	51	29	6	14
Både hjemmesykepleie og praktisk bistand	58 842	100	34	46	18	2
Andre tjenester til hjemmeboende	51 351	100	44	17	7	32
Tidsbegrenset opphold i institusjon	7 836	100	17	40	35	7
Langtidsopphold i institusjon	34 224	100	4	22	73	2

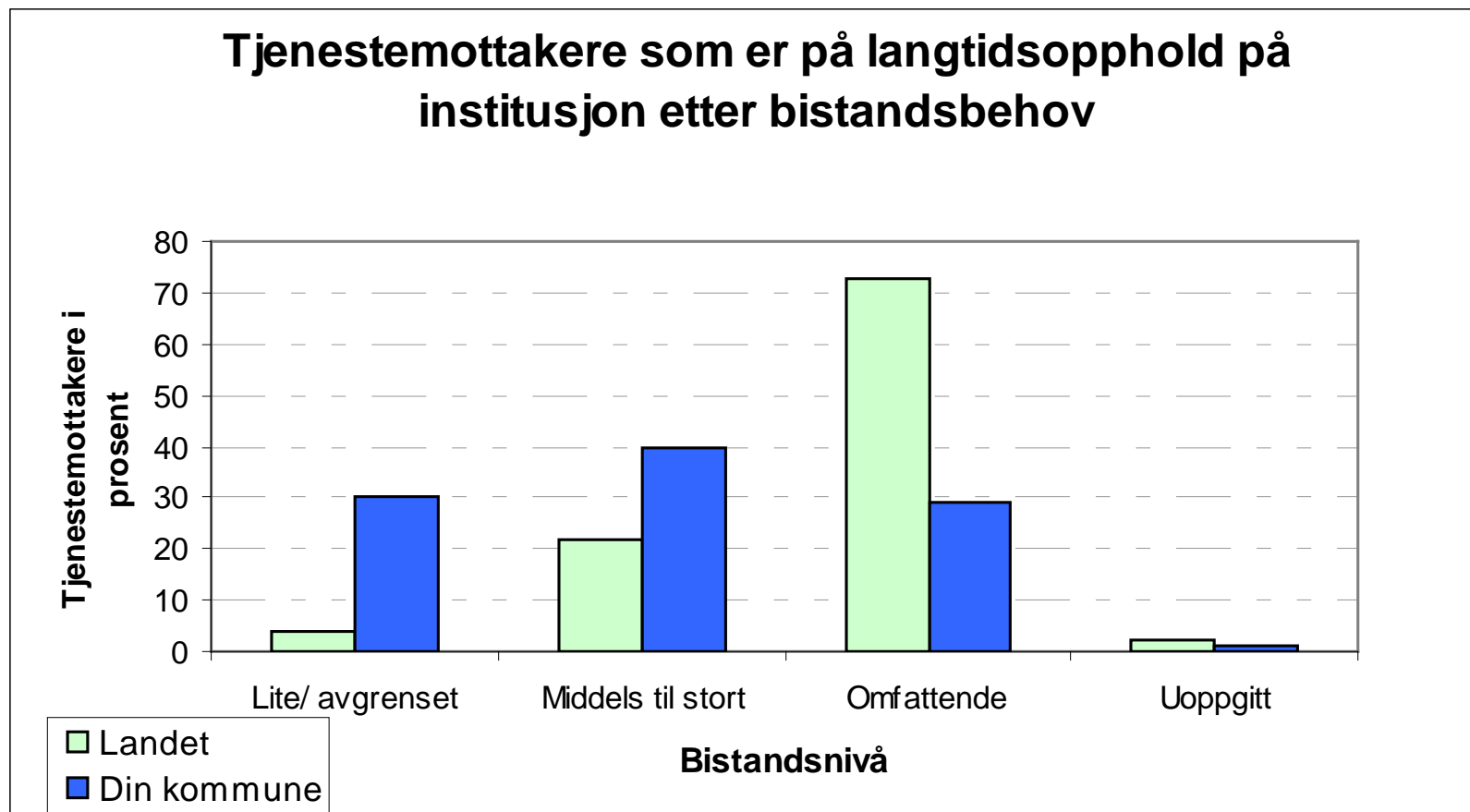
Analyse:

Det synes å være en forventet sammenheng mellom behovet for bistand og hvilke tjenester som tilbys

Hva vil du si om fordelingen i din kommune hvis den var slik?

Eller slik?

Statistikken gir viktig styringsinformasjon til kommunene

- Målet er at kommunene skal tilby en sammenhengende rekke av tjenester, som i sum skal dekke behovet for pleie- og omsorgstjenester i kommunene.
- Sammenligninger mellom kommuner og med nasjonal statistikk vil gi viktig informasjon om variasjoner i tjenestetilbudet og ressursbruk.

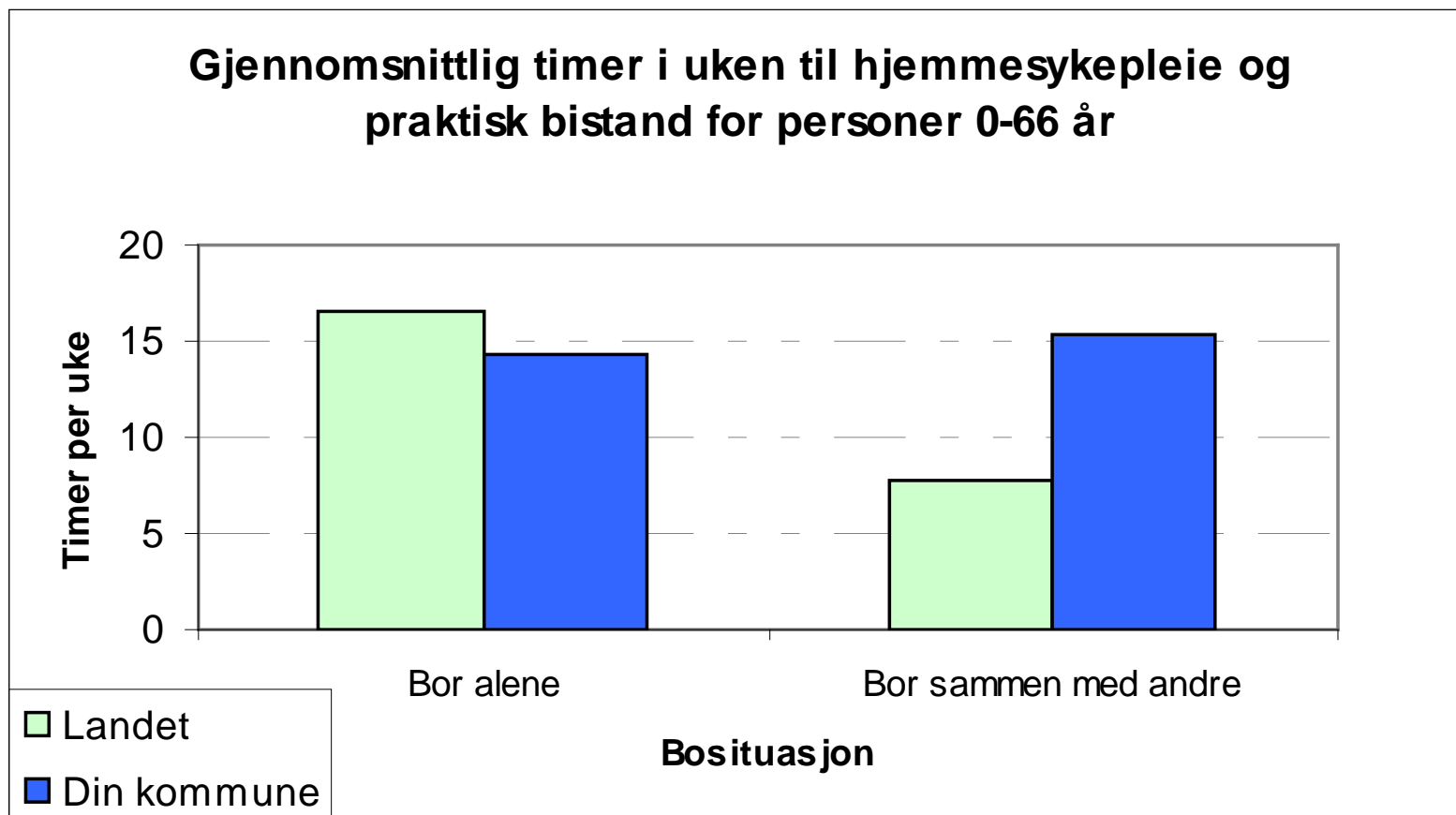
Tabell 6.11. Gjennomsnittlig timer i uken til hjemmesykepleie og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og husstand. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer				Uoppgitt
		I alt	Bor alene	Bor sammen med andre		
I alt	154 488	6,8	8,1	5,2	4,5	
0-66 år	52 543	12,0	16,5	7,7	6,9	
67 år og eldre	101 944	4,1	4,4	3,6	3,0	
Uoppgitt alder	:	:	:	:	:	

Analyse:

- *Tallene viser at det gis mer hjemmesykepleie og praktisk bistand til brukere som bor alene enn til brukere som bor sammen med noen.*
- *Forskjellene er særlig store for gruppen tjenestemottakere under 67 år.*
- *Dette illustrerer trolig at det foregår et omfattende uformelt omsorgsarbeid fra pårørende.*

Ville dette være en fornuftig fordeling av timeressurser?

Ville det ikke være interessant å kunne sammenligne sin egen kommune med andre kommuner på en slik indikator?

Følgende tabell belyser helheten i pleie- og omsorgssektoren bedre enn før !!!

Tabell 6.3. Mottakere av pleie- og omsorgstjenester. Alder og type tjeneste. Foreløpige tall 2008

	Antall mottakere	I alt	Prosent					Tidsbegrenset opphold i institusjon	Langtidsopphold i institusjon
			Bare praktisk bistand	Bare hjemme-sykepleie	Både hjemme-sykepleie og praktisk bistand	Andre tjenester til hjemme-boende			
I alt	260 604	100	18	24	23	20	3	13	
0-17 år	14 990	100	3	7	0	83	7	1	
18-49 år	44 285	100	20	41	16	21	1	1	
50-66 år	31 660	100	20	34	25	16	1	4	
67-79 år	45 355	100	20	25	23	16	3	12	
80-89 år	91 163	100	19	19	26	15	3	18	
90 år og eldre	33 149	100	12	12	30	10	4	32	
Uoppgitt alder	:	:	:	:	:	:	:	:	

Ca. 15 prosent, ikke rundt 20 prosent

Analyse

- Ny kategori ”andre tjenester”.
- De yngste er mer synlig
- De som mottar institusjonstjenester utgjør ca 15 prosent, ikke rundt 20 prosent
- Forsterker inntrykket av at hjemmetjenestene er den dominerende tjenesten
- Pleie- og omsorgsektoren er ikke synonymt med eldreomsorg

Lokale sumrappporter

- Mål: Kommunene skal ha mulighet til å analysere egne data

Hva blir bedre?

- Tilpasse til nasjonal statistikk
 - Blant annet innføres samlemålet slik det benyttes i nasjonal statistikk
- Sikre at statistikken blir sammenlignbar på tvers av kommuner/ fagsystemer
- Tydeligere skille på
 - hva som telles:
 - Tjenester
 - Tjenestemottakere
 - hvilken type statistikk:
 - Tverrsnittstatistikk
 - Periodisk statistikk
 - Forløpsstatistikk

Faser i arbeidet

1. Ferdigstille funksjonell kravspesifikasjon (ferdig)
2. Høring hos IT-leverandørene (ferdig)
3. Ferdigstille teknisk kravspesifikasjon (ferdig i løpet av april)
4. Utarbeide veileder (startfasen)
5. IT-leverandørene lager rapportmodul (ferdig årsskiftet 2010-11)